

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
------	--------	-----------	---------------	-------------	---------

De specifieke normen voor het kenmerk en de benodigde controle voor zover IKB daarin niet voorziet, zijn ook opgenomen.

Niet voor verspreiding. Aan deze criteria kunnen geen rechten worden ontleend. Onjuistheden en aanpassingen voorbehouden.

Uitsluitingscriteria					
UIT01	Andere activiteiten	Er worden geen andere activiteiten op het bedrijf ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming.	<p>Activiteiten die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming zijn, o.a., maar niet beperkt tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - houden van pelsdieren voor productiedoeleindenhouderij; - houden van leghennen in verrijkte kooien (tot 2021 toegestaan in Nederland) en koloniehuisvesting (opvolger van de verrijkte kooi en vanaf 2021 in Nederland de enige toegestane vorm van de 'legbatterij'). <p>De op het ei gestempelde identificatiecode begint met het cijfer 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - het houden van wilde dieren voor productiedoeleinden - het houden van ganzen of eenden voor de productie van ganzen- of eendenlever - het kweken van bedreigde diersoorten, zoals paling - andere activiteiten welke in strijd (kunnen) zijn met het beleid van de Dierenbescherming 	Controleer of het bedrijf geen andere activiteiten ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming	Uitsluiting
UIT03	Genetisch gemanipuleerde dieren	Er zijn geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig.	<p>Een genetisch gemanipuleerd dier is met gentechnologie aangepast. Genetische technologie of gentechnologie is een vorm van biotechnologie waarbij het DNA van een organisme direct wordt aangepast door extra genen met de gewenste eigenschappen bij een dier in te brengen.</p> <p>De klassieke methodes waarbij DNA van een organisme indirect wordt aangepast, door bijvoorbeeld het kruisen, selecteren, fokken van bepaalde rassen zijn wel toegestaan.</p>	Controleer of er geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig zijn.	Uitsluiting
UIT04	Verdoofd geslacht	Alle dieren die onder Beter Leven keurmerk worden afgezet worden geslacht op een locatie waar alle dieren (Beter Leven en niet Beter Leven) bedwelmd (verdoofd) worden geslacht.	Vlees-/producten afkomstig van onverdoofd geslachte dieren of dieren die zijn geslacht op een locatie waar ook dieren (beter of niet beter leven waardig) onbedwelmd (onverdoofd) worden geslacht, worden niet onder het Beter Leven keurmerk afgezet.	Controleer of er geen (vlees-/producten afkomstig van) dieren zijn die worden (zijn) geslacht op een locatie waar ook onbedwelmd (onverdoofd) wordt geslacht.	Uitsluiting
UIT05	Megastallen norm	De leghennen worden niet gehouden in een megastal.	<p>Onder een megastal wordt verstaan één bedrijfslocatie (niet één UBN of één dak) met 120.000 leghennen of meer</p> <p>NVT bij bestaande stallen die voor 1-1-2015 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Deze stallen mogen het aantal dieren dat per 1-1-2015 werd gehouden handhaven. Bij ver-/nieuwbouw wordt het gehouden aantal dieren niet nog verder vergroot.</p>	Controleer of het bedrijf de grens voor de maximale bedrijfsgrootte niet overschrijdt.	Uitsluiting

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
UIT06	Etage stal	De dieren worden gehouden in een stal met maximaal één bouwlaag/verdieping/etage.	<p><u>Stallen met meerdere bouwlagen/verdiepingen/etages zijn uitgesloten voor deelname aan het Beter Leven keurmerk. Met uitzondering van voliëre- en scharrelstallen voor legkippen waar ten hoogste twee bouwlagen gebruikt mogen worden.</u></p> <p>Dit criterium wordt per 1-9-2016 van kracht.</p> <p>Nieuwe bedrijven met een etagestal die zich na deze datum aanmelden voor het Beter Leven keurmerk komen niet in aanmerking voor het Beter Leven keurmerk.</p> <p>NVT bij bestaande stallen die voor 1-9-2016 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Maar deze stallen mogen na 1-9-2016 bij nieuwbouw geen nieuwe etagestallen meer (bij)bouwen.</p>	Controleer of het bedrijf de geen etagestal heeft, bij etagestal controleer of het bedrijf als voor 01-09-2016 deelnam aan het Beter Leven keurmerk en of er geen nieuw-/verbouw heeft plaatsgevonden na deze datum.	Uitsluiting
UIT07	Ketenregisseur	Het veehouderijbedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur.	Een ketenregisseur is bijvoorbeeld een eierpakstation of een intermediair die binnen de keten de verschillende schakels aan elkaar koppelt van primair bedrijf tot verkoper en alle schakels die daar tussenin kunnen zitten	Controleer of het bedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur. Noteer de ketenregisseur.	Uitsluiting
UIT08	Medewerking	De deelnemer is verplicht BLK controleurs die namens de Certificerende Instantie of namens de Stichting Beter Leven keurmerk controles uitvoeren toe te laten op het bedrijf en alle medewerking te verlenen.	Indien de controleurs toegang tot het bedrijf wordt geweigerd of er wordt geen medewerking verleend wordt het bedrijf uitgesloten van deelname, tenzij het bedrijf een beroep kan doen op overmacht.		Uitsluiting
Nieuwe concepten					
NC02	Welfare Quality audit	Nieuwe concepten moeten standaard na 52 weken op eigen kosten een gedragsonderzoek (waaronder een Welfare Quality audit) laten doen.	Het onderzoek is uitgevoerd door een door de Dierenbescherming erkend instituut voor gedragsonderzoek en Welfare Quality audits De kosten voor dit onderzoek zijn voor rekening van het bedrijf zelf. De uitkomst van het gedragsonderzoek (inclusief de Welfare Quality audit) dient aan te tonen dat het huisvestingsstelsel minimaal hetzelfde welzijnsniveau realiseert als een regulier Beter Leven 3 sterren of een biologisch leghennen bedrijf.	Controleer in de administratie van het bedrijf een WQ audit heeft (laten doen).	HI
Algemeen					
A05	Besluit-Houders van Dieren Welzijnsregelgeving	Het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren in de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijnen voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Buitenlandse bedrijven dienen te voldoen aan de EU welzijnsrichtlijn voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Controleer aanwezigheid certificaten of het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren van de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijn voor vleeskuikens-leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Uitsluiting
A06	Handelsnormen	Het bedrijf voldoet aan de Handelsnormen voor eieren (Verordening (EG) nr. 589/2008)		Controleer aanwezigheid certificaten of het bedrijf voldoet aan de handelsnormen voor eieren.	Uitsluiting
A08	Stalmeting	Er moet een stalmeting certificaat aanwezig zijn in het kader van de NCAE, KAT of IKB EI.		Controleer of het stalmeting certificaat aanwezig is.	HI
A01	Ketenkwaliteitssysteem	Het bedrijf heeft een geldig certificaat van een door de Dierenbescherming goedgekeurde ketenkwaliteitssysteem IKB of een KAT-certificaat.	Bijvoorbeeld IKB EI of KAT	Controleer of het bedrijf een geldig KB-EI-of-KAT certificaat van een door de Dierenbescherming erkend ketenkwaliteitssysteem heeft.	Uitsluiting

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
A02a.	Stempeling	Beter leven eieren moeten altijd op het bedrijf <u>goed leesbaar</u> worden gestempeld met niet-afwasbare inkt.	<u>Aan de code kan worden afgeleid van welk bedrijf uit welk houderijsysteem en uit welke stal het ei afkomstig is.</u>	Controleer steekproefsgewijs of alle eieren op het bedrijf voorzien zijn van een niet-afwasbare stempel en dat de stempel goed leesbaar is. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing
A02A	Traceerbaarheid	Ongestempelde eieren ~~moeten worden~~ in het pakstation alsnog gestempeld ~~worden~~ maar mogen niet onder BLK worden afgezet ~~, ook niet bij storting van het stempelapparaat; deze eieren moeten in een ander kanaal worden afgezet.~~	<u>Dit geldt ook bij storting van het stempelapparaat. Deze eieren moeten in een ander kanaal worden afgezet.</u>	Controleer of ongestempelde eieren aantoonbaar in andere kanaal dan BLK afgezet zijn. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing
A03	Kanalisatie	Indien op het bedrijf verschillende <u>huisvestingsystemen aanwezig zijn eiersoorten (bijv. BLK en niet-BLK, of Blk 1 ster en Blk 2 ster) worden geproduceerd, werkt de pluimveehouder volgens een vastgelegd systeem voor kanalisatie op basis van en stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en:</u> <u>a. verschillende ei-kleur of</u> <u>b. verschillende veer-/pootkleur.</u>	<u>Het kanalisatiesysteem wordt vastgelegd in de bedrijfsadministratie.</u>	<u>Controleer of het bedrijf een systeem voor kanalisatie op basis van stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en:</u> <u>a. ei-kleur of</u> <u>b. verschillende veer-/pootkleur voor de verschillende eiersoorten huisvestingsystemen heeft vastgelegd.</u> Controleer of het bedrijf werkt volgens <u>het vastgelegde kanalisatie systeem, met verschillende ei-kleuren voor de verschillende huisvestingsystemen en stempelvecodes. NVT indien er geen verschillende huisvestingsystemen eiersoorten op het bedrijf aanwezig zijn.</u>	Uitsluiting
A7A	Noodvoorzieningen	Indien <u>er gebruik wordt gemaakt van</u> mechanische ventilatie: ~~er is er~~ een werkende alarminstallatie <u>voor het geval de ventilatie uitvalt.</u>	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of een alarm aanwezig is <u>en of dit minimaal elke 2 maanden wordt getest.</u> NVT bij natuurlijk geventileerde ~~e~~ stallen ~~worden~~ .	HI
A7B	Noodvoorzieningen	<u>Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie wordt het alarm systeem minimaal elke 2 maanden getest.</u>	<u>De 2 maandelijkse testen van het alarm dienen geregistreerd te worden.</u> Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. <u>NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.</u>	AH
A7C	Noodvoorzieningen	Indien <u>er gebruik wordt gemaakt van</u> mechanische ventilatie: ~~er is~~ een werkend noodstroom aggregaat <u>m.b.t. ventilatie aanwezig waarmee de ventilatie operationeel kan worden gehouden tijdens periodes met stroomuitval of de ventilatiekleppen vallen automatisch open bij het uitvallen van de stroom.</u>	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of er een werkend noodstroom aggregaat aanwezig is (aggregaat testen), of de kleppen bij stroomuitval automatisch openvallen, indien de stallen niet natuurlijk geventileerd worden.	HI
A7D.	Noodvoorzieningen	Indien <u>mechanische ventilatie er gebruik wordt gemaakt van een</u> Het noodstroom aggregaat <u>dient de correcte werking van dit noodstroom aggregaat</u> elke 2 maanden te worden gecontroleerd.	<u>De 2 maandelijkse testen van het noodstroom aggregaat dienen geregistreerd te worden.</u> Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. <u>NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.</u>	AH
Management					
M01	Ruïen	Geforceerd ruïen wordt niet toegepast. ~~aangezien dit gepaard gaat met welzijnsonvriendelijke maatregelen.~~	Onder geforceerd ruïen wordt verstaan het afbouwen van het voeraanbod, en een kortere lichtperiode aanhouden dan de daglengte waardoor de kippen gedwongen stoppen met eieren leggen en de veren los laten. Noteer leeftijd van de leghennen in <u>wekendagen</u> .	Controleer of er <u>het afgelopen jaar op het bedrijf geforceerd is</u> ~~wordt~~ geruid.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
M02	Voorkomen verenpikken	Door middel van rustige rassen, een goede opfok, een onbeschadigd verenkleed, een goede omgang met de kippen en goed management wordt Verenpikken en kannibalisme <u>worden</u> voorkomen.	<u>Verenpikken en kannibalisme kunnen o.a. worden voorkomen door middel van het gebruik van rustige rassen, een goede opfok, een onbeschadigd verenkleed, verrijkmateriaal, een goede omgang met de kippen en een goed management. Betreed de stal en bekijk de bevedering. Is er over het algemeen sprake van een goed, intact verenkleed bij de hennen? En reageren de kippen rustig bij betreden van de stal? (zie onderdeel Gezondheid)</u>	<u>Betreed de stal en bekijk de bevedering. Is er over het algemeen sprake van een goed, intact verenkleed bij de hennen? En reageren de kippen rustig bij betreden van de stal? (zie onderdeel Gezondheid)</u> Noteer de bevindingen bij het betreden van de stal en controleer het Bedrijfsgezondheidszorg- en behandelplan op van toepassing zijnde aandachtspunten om verenpikkerij tegen te gaan.	AH
<u>M03</u>	<u>Brandveiligheid</u>	<u>Met het oog op de brandveiligheid vindt minimaal eens in de vijf jaar een Agro Elektra Inspectie plaats conform NEN1010 of (HD) IEC 60364 Low voltage electrical installations.</u>	<u>De eerste keuring moet plaatsgevonden hebben voor 1-1-2022. Voor een lijst van bedrijven die de keuring kunnen verrichten zie de website van uw verzekeraar.</u>	<u>Controleer of er een certificaat is van de laatste keuring en noteer de datum.</u>	<u>Waarschuwing</u>
<u>H17VM04</u>	Uitlooptkalender administratie	In de uitlooptkalender wordt dagelijks voor ieder verblijf apart bijgehouden wat de toegangstijden waren <u>tot de uitloop</u> i.v.m. <u>wettelijke/sectorale ophokplicht</u> of weersomstandigheden.		Controleer gegevens over toegang <u>dagverblijf</u> <u>overdekte uitloop</u> , bosrand, overkapping bosrand en indien aanwezig vrije uitloop	AH
Voeding en verrijking					
V01	<u>Bezig houden / omgevings</u> Verrijkmateriaal	Elke dag wordt minimaal 2 gram graan/ <u>voer</u> per leggen als verrijkmateriaal toegediend <u>gestrooid in de stal en overdekte uitloop</u> .		<u>Bereken: aantal leghennen x 2 gram per dag. Controleer aan de hand van de aankoopbonnen of er dagelijks voldoende graan/voer wordt gestrooid. Noteer naam leverancier.</u>	Schorsing indien te weinig verstrekt. Uitsluiting indien geen graan/voer is verstrekt
<u>V01a</u>	<u>Verrijkmateriaal</u>	<u>De pluimveehouder of de verzorger loopt tenminste 1x per dag, al strooiend met een deel van het verrijkmateriaal (graan/voer) vanuit het nachtverblijf naar het dagverblijf.</u>	<u>Door elke dag al strooiend met graan/voer door het gehele verblijf te lopen krijgen de leghennen verrijking en een positieve associatie bij mensen die door de stal lopen.</u> <u>Het overige verrijkmateriaal (graan/voer) mag via een automatisch voedersysteem (bijvoorbeeld spinfeeders) worden verstrekt.</u>	<u>De pluimveehouder moet graan strooien onder toezien oog van de controleur. Let tijdens het strooien van de pluimveehouder op de vloer en graanresten van eerder verstrekt graan en of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.</u>	<u>Schorsing</u>
<u>V01b</u>	<u>Verrijkmateriaal</u>	<u>Het graan/voer wordt gestrooid op het grondoppervlak</u>	<u>De leghennen dienen direct over het gestrooide graan/voer te kunnen beschikken. Daarnaast dient het graan/voer voldoende gespreid te worden gestrooid.</u>	<u>Let tijdens het strooien van de pluimveehouder op de vloer en graanresten van eerder verstrekt graan en of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.</u>	<u>Schorsing</u>
V02	<u>Bezig houden / omgevings</u> Verrijkmateriaal	Het <u>gestrooide verrijkmateriaal</u> voer is van voldoende <u>korrelgrootte</u> diameter (groter dan 1 mm doorsnede).	<u>De korrelgrootte is (gemiddeld) groter of gelijk aan 1 mm.</u>	<u>Controleer de grootte van het graan/voer.</u>	AH
V03a	Maagkiesel	Tenminste één maal per maand wordt 1 gram maagkiesel per leggen gestrooid op het strooisel in de stal en in het dagverblijf.		<u>Bereken: aantal leghennen x 1 gram per maand. Controleer <u>aan de hand van de aanwezigheid van aankoopbonnen</u> in de administratie <u>of er maandelijks voldoende maagkiesel wordt gestrooid. controleer</u> de hoeveelheid <u>maagkiesel</u> nog aanwezig in het nacht- en dagverblijf <u>en overdekte uitloop</u> om vast te stellen dat het gebruikt wordt.</u>	HI indien te weinig verstrekt. Schorsing indien geen maagkiesel is verstrekt.

Norm	Aspect	Criterion	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
V04	Maagkiezel	De maagkiezel is van voldoende ~~diameter-~~ ~~korrelgrootte (doorsnede 4-6,5 mm).~~	<u>De korrelgrootte is 4 tot 6,5 mm.</u>	Controleer de <u>dikte korrelgrootte</u> van de maagkiezel.	AH
V05	Stro/luzerne/hooibalen	Elke maand wordt er <u>minimaal 1 stro-, hooi- of luzernebaal van minimaal 20 kilo per 1.000 kippen aangeboden.</u> ~~per 6000 kippen 2 stro-/luzerne/hooibalen aangeboden van 20 kilo per stuk.~~		Controleer de aanwezigheid van de aankoopbonnen van stro/luzerne/hooibalen in de administratie.	<u>HI-Schorsing</u> indien te weinig verstrekt. <u>Schorsing/Uitsluiting</u> indien geen stro/luzerne/hooibalen verstrekt.
V05A	Stro/luzerne/hooibalen	Er wordt zowel in het nachtverblijf als in het dagverblijf elke maand <u>minimaal één</u> stro/luzerne/hooibaal aangeboden.		<u>Controleer de aanwezigheid van stro/luzerne/hooibalen in zowel nachtverblijf als het dagverblijf.</u>	~~HI indien te weinig verstrekt.~~ Schorsing <u>indien geen stro/luzerne/hooibalen verstrekt.</u>
V05B	Stro/luzerne/hooibalen	Stro-/luzerne/hooibalen worden ~~eerder~~ vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau ~~of als de ruif leeg is.~~		Controleer de aanwezigheid van (de resten van) stro/luzerne/hooibalen in zowel nachtverblijf <u>als het dagverblijf.</u>	~~HI indien te weinig verstrekt.~~ Schorsing <u>indien geen stro/luzerne/hooibalen verstrekt.</u>
V07	Snavel en nagels schuren	Per legponde/ koppel wordt <u>minimaal één pikblok gasbetonblok of piksteen</u> per 1000 kippen aangeboden.	<u>Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal (zoals bijv. gasbetonblokken) zijn gemaakt.</u>	Controleer de aanwezigheid van aankoopbonnen <u>gasbetonblok of piksteenpikblokken</u> in de administratie.	Schorsing
V08	Snavel en nagels schuren	Er wordt zowel in de stal als in de overdekte uitloop <u>minimaal één pikblok gasbetonblok of piksteen</u> aangeboden.	<u>Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal (zoals bijv. gasbetonblokken) zijn gemaakt.</u>	Controleer de aanwezigheid van <u>gasbetonblokken of piksteenpikblokken</u> in <u>zowel</u> het dag- als het nachtverblijf.	Schorsing
V07C	Snavel en nagels schuren	~~Het gasbetonblok of piksteen~~ Het pikblok wordt zodanig geplaatst dat de kippen er <u>gemakkelijk</u> op kunnen pikken en krabben.	<u>Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal (zoals bijv. gasbetonblokken) zijn gemaakt.</u>	Controleer <u>de gasbetonblokken of piksteen in er in zowel</u> het dag- en nachtverblijf <u>worden gebruikt pikblokken aanwezig zijn.</u>	Schorsing
V07D	Snavel en nagels schuren	~~Het gasbetonblok of piksteen~~ Het pikblok wordt vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau.	<u>Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal (zoals bijv. gasbetonblokken) zijn gemaakt.</u>	<u>Controleer of pikblokken in het dag- en nachtverblijf gelijk zijn aan het vloerniveau.</u>	Schorsing
Huisvesting algemeen (Geldt voor scenario 1 en 2)					
H01	Huisvestingssysteem	Er zijn maximaal 3 leefniveaus (inclusief de vloer van het nachtverblijf).	Leefniveaus zijn niveaus boven de vloer van de stal, met een bruikbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar is met een tenminste 30 cm breed oppervlak met een helling van ten hoogste 8 graden met boven het gehele oppervlak een vrije ruimte van tenminste 45 cm hoogte.	Controleer de leefniveaus en meet het bruikbaar oppervlak.	Schorsing
H02	Systeemeisen	~~Volieresystemen waarbij de~~ De hennen hebben permanent toegang tot de strooiselruimte <u>stalvloer</u> kan worden afgesloten ~~zijn niet toegestaan.~~	<u>Stalsystemen waarbij de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten zijn niet toegestaan. Automatisch afsluitende systemen worden niet geaccepteerd. Zoals bijvoorbeeld; Natura 60 (Big Dutchman), Salmat, Specht Varia Systeem, Moller Legevoliere 1000-1100-1036-1136, Farmer Automatic Combi, Farmer Automatic Loggia, Farmer Automatic Compact. Noteer afwijkingen.</u>	<u>Controleer of de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten. Noteer afwijkingen. Noteer aanwezigheid automatisch afsluitende systemen.</u>	Uitsluiting
H03	<u>Cross-overs</u>	<u>Bij meerdere systeem rijen zijn over de systeemrijen crossovers gemaakt van 2 m breed per 3000 legghennen, om de bereikbaarheid van de gehele stal en de overdekte uitloop te vergemakkelijken.</u>	<u>Cross-overs zijn niet nodig wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen:</u> 1. onder de systeemrij door. 2. over de systeemrij heen en 3. over de eerste mestband (onder de legnesten).	<u>Controleer bij meerdere syteem rijen of er voldoende crossovers zijn gemaakt. NVT bij 1 systeemrij.</u>	<u>HI</u>

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H04	Bezetting algemeen	Opzet is maximaal 100%.	<u>Cross-over zijn niet noodzakelijk wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen:</u> 1. <u>Onder de systeemrij door.</u> 2. <u>over de systeemrij heen</u> 3. <u>Over de eerste mestband (onder de legnesten).</u>	Vergelijk de stalmeting <u>certificaat</u> van NCAE, IKB of KAT <u>of eigen certificaat</u> met de opzetgegevens <u>uit de bedrijfsadministratie</u> . Noteer aantal toegestane hennen volgens certificaat en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting: bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H05a	Bezetting op bruikbare oppervlakte nachtverblijf en dagverblijf/overdekte uitloop	De bezetting in het dag- en nachtverblijf tezamen is op elk moment maximaal 6,7 hennen per m ² bruikbaar oppervlakte.	<u>Het dagverblijf en/of de overdekte uitloop</u> mogen meegeteld worden bij het bruikbare oppervlak, mits <u>overdagvoor de voorgeschreven periode</u> permanent toegankelijk. De legnesten, bosrand en eventuele vrije uitloop in de openlucht mogen niet meegeteld worden <u>bij het bruikbare oppervlak</u> .	Controleer aan de hand van de gegevens van de ingangscntrole of niet meer dan 6,7 hennen per m2 bruikbaar oppervlakte in de stal aanwezig zijn. Noteer het aantal toegestane hennen volgens ingangscntrole en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H05b	Bezetting in nachtverblijf	De bezetting <u>'s nachts als alle hennen</u> in het nachtverblijf <u>zitten</u> is maximaal 12 hennen/m ² bruikbaar oppervlak van het nachtverblijf (=vloeroppervlak nachtverblijf + systeemoppervlak nachtverblijf).	<u>Het beschikbare vloeroppervlakte van het nachtverblijf is het vloeroppervlak van het nachtverblijf plus het systeemoppervlak in het nachtverblijf.</u>	Controleer aan de hand van de gegevens van de ingangscntrole of <u>de bezetting in het nachtverblijf niet hoger is niet meer</u> dan 12 hennen per m2 bruikbaar oppervlak in het nachtverblijf (=vloeroppervlak nachtverblijf + systeemoppervlak nachtverblijf).	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting: bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H06	Groepsgrootte	De groepsgrootte (<u>stal of stalcompartiment</u>) is maximaal 6000 dieren.		Controleer of er per groep (<u>stal of stalcompartiment</u>), niet meer dan 6000 dieren worden gehouden op basis van de administratie waaruit blijkt hoe veel dieren zijn ingekocht.	HI <u>indien aantal dieren per afdeling is >6000</u> . <u>Schorsing >6000 hennen in stal aanwezig</u> .
H07	Strooisel in het nachtverblijf	Leghennen hebben ieder ten minste de beschikking over een met strooisel bedekt oppervlakte van 250cm ² per leghen.		Meet het met strooisel bedekte oppervlak en bereken of dit voldoet aan 250cm ² /hen. Noteer berekening.	Schorsing
H08a	Strooisel in het nachtverblijf	<u>Minimaal 100% van</u> het vloeroppervlak van het nachtverblijf is ingestrooid.		<u>Meet het met strooisel bedekte oppervlak en bereken of dit voldoet aan 75% van het vloeroppervlak in het nachtverblijf. Noteer berekening.</u>	HI indien <75% deel van vloeroppervlak is ingestrooid. Schorsing indien strooisel ontbreekt.
H09	Toegankelijkheid strooiselruimte	Strooiselruimten in het dag- en nachtverblijf mogen niet verhoogd worden aangebracht.		Controleer de strooiselruimten.	HI
H10	Strooiselruimte	De strooiselruimte (<u>ingestrooide vloer</u>) is <u>vanaf de start van de legperiode</u> bedekt met strooisel in een laag van minimaal 2 cm dikte.	Deze strooisel laag dient vanaf de start van de legperiode permanent aanwezig te zijn.	Meet op een aantal plaatsen in de stal of de strooisel laag voldoende dik is. <u>Noteer 3 - strooiseldiktes en meetplaats.</u>	HI <u>indien niet overal 2 cm.</u>
H11	Strooisel <u>materiaal en kwaliteit</u>	Strooisel <u>in de stal</u> bestaat uit <u>houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander</u> materiaal met een losse structuur die legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) <u>en is van voldoende kwaliteit</u> .	<u>Bijv. houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander materiaal. Strooiselkwaliteit: het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken en/of aangekoekte delen (m.u.v. beperkte delen grenzend aan de uitloopeningen of de buitenkant van de stal) in het strooisel.</u>	<u>Constateer op een drietal plaatsen in de stal en een drietal plekken in de overdekte uitloop of de vloeren niet te zien zijn en of geen schimmelplekken en aangekoekte delen in het strooisel zitten. Bepaal op een aantal plaatsen, verdeeld over de stal en overdekte uitloop, de strooiselkwaliteit.</u> Controleer of de strooisel laag los door de vingers valt en noteer type strooisel.	HI indien <u>veel aangekoekte plekken in het onvoldoende kwaliteit</u> strooisel zitten. Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H12	Zitstokken	De leghennen hebben de beschikking over 15 cm zitstok <u>per leghen</u> , waarvan tenminste 50% verhoogd. <u>Geïntegreerde zitstokken (max. 5 cm per leghen) zijn 2 cm hoog.</u>	<u>Max. 5 cm van de 15 cm zitstok per leghen mag geïntegreerde zitstok zijn en deze geïntegreerde zitstok is 2 cm hoog.</u>	Meet steekproefsgewijs een vijftal zitstokken, noteer hoogte, lengte zitstokken en noteer berekening cm zitstok per hen.	Schorsing bij 10% afwijking. Uitsluiting <u>bij meer dan >10%</u> afwijking <u>beschikbaarheid</u> .
H12a	<u>Nieuwe zitstokken</u>	<u>Nieuwe zitstokken zijn aan de bovenkant afgerond en afgeplat (ovaal- /paddenstoelvorm).</u>	<u>Nieuwe zitstokken zijn: zitstokken die na 1 januari 2017 zijn vernieuwd of vervangen.</u>	<u>Controleer de zitstokken. Zitstokken die na 1 januari zijn vernieuwd of vervangen moeten afgeplat en afgerond zijn (ovaal- /paddenstoelvorm).</u>	HI
H13	Hoogte opstaande rand tussen compartimenten.	De hoogte van een opstaande rand tussen compartimenten is maximaal 25 cm, gemeten vanaf de vloer.	<u>De opstaande rand moet worden berekend exclusief strooisel.</u> De leghennen moeten over de opstaande rand heen kunnen kijken en andere verblijven kunnen zien.	Meet de opstaande rand op.	HI
H14	<u>Daglicht</u>	<u>In de gehele stal is minimaal 20 Lux daglicht beschikbaar.</u>	<u>Bijvoorbeeld:</u> - Bij stallen met in 1 zijwand een daglicht doorlatend oppervlakte of een volledig oprolbare wand, is de daglichtsterkte bij de tegenoverliggende wand ook minimaal 20 Lux. - Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), is de daglichtsterkte in het midden van de stal ook minimaal 20 Lux.	<u>Controleer of voldoende daglicht in de stal beschikbaar is. Meet met de Luxmeter en het kunstlicht uitgeschakeld de lichtsterkte op minimaal 2 plekken in de stal en noteer of deze minimaal 20 Lux is op dierhoogte.</u>	Schorsing
H14a.	Daglicht <u>en licht</u>	Er moet natuurlijk daglicht in de stal zijn <u>via daglicht doorlatende oppervlaktes van</u> waarbij <u>een totaal oppervlak van de lichtopeningen</u> <u>eveneens komt met</u> tenminste 3% van het grondoppervlak <u>van de stal</u> .	<u>Daglicht doorlatende oppervlaktes bestaan bijvoorbeeld uit dakramen, zijvensters, de opgerolde toegangswand tussen nacht verblijf en overdekte uitloop en/of lichtkokers.</u> <u>Totaal daglicht doorlatend oppervlak is exclusief overdekte uitloop.</u> <u>Bij daglichtkokers mag het daglicht doorlatend oppervlakte een vierde zijn, dus 0,75% van het vloeroppervlakte van de stal.</u> <u>Bij daglicht toetreding via het dak of de zijwand geldt de 3% regel.</u>	Controleer of <u>het oppervlak van de daglicht doorlatende oppervlaktes</u> tenminste 3% van de grondoppervlakte van de stal bedraagt. <u>Of bij daglichtkokers 0,75% van het grondoppervlakte. Noteer type lichtopening.</u>	Schorsing indien <3% grondoppervlak daglicht. Uitsluiting indien geen daglicht in de stal komt.
H14c.	Daglicht <u>en licht</u>	<u>De openingen Daglicht doorlatende oppervlaktes</u> zorgen voor een gelijkmatige verdeling van het licht in het activiteitengedeelte van de stal.		Controleer of de <u>daglicht doorlatende oppervlaktes openingen</u> gelijkmatig verspreid over de gehele stal zijn.	Schorsing
H14d.	Daglichtsterkte bij uitsluitend zijvensters bij stal dieper dan 12 meter	Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), en gebruik maken van daglicht doorlatend oppervlaktes in de zijwanden, zijn aan beide zijden van de stal daglicht doorlatende oppervlaktes aangebracht.	<u>NVT bij gebruik van alleen daglicht doorlatend oppervlakte in het dak</u>	<u>Controleer bij stallen dieper dan 12m, die gebruikmaken van daglicht doorlatende oppervlaktes in de zijwanden, dat er aan beide zijwanden van de stal een daglicht doorlatend oppervlakte is gerealiseerd.</u>	Schorsing
H14e.	Daglicht <u>en licht</u>	Lichtopeningen moeten volledig bedekt kunnen worden.		Noteer of de lichtopeningen volledig bedekt kunnen worden en op welke wijze.	HI
H14f.	Daglicht <u>en licht</u>	Direct zonlicht in de stal wordt vermeden.	<u>Bijvoorbeeld bij het gebruik van openstaande dak- of zijvensters.</u>	Controleer of er geen direct zonlicht in de stal komt, <u>bijvoorbeeld via openstaande dak- of zijvensters</u>	HI
H15	<u>LichtsterkteKunstlicht</u>	Indien het kunstlicht afkomstig is van TL-verlichting, dan wordt alleen hoog frequente TL-verlichting gebruikt. <u>De lichtsterkte is minimaal 20 Lux en afkomstig van hoogfrequent (min 100-Hz), breedspectrum TL of LED met UV en daglichtkleur.</u>	<u>Hoog frequente TL-verlichting is TL verlichting met een frequentie van minimaal 100 hertz, oftewel minimaal 100 knipperingen per seconde.</u>	Controleer of de TL-verlichting minimaal 100 hertz is. <u>NVT bij geen TL-verlichting.</u>	HI onaangekondigd. Schorsing indien <10 Lux.

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H16	~~Totale lichtperiode in het nachtverblijf~~ ~~Lichtritme~~	De totale lichtperiode bedraagt ten hoogste 16 uur per dag.		Noteer lichtschema.	HI onaangekondigd. Schorsing indien >16 uur licht.
H17	Donkerperiode	~~Per 24 uur is er een aaneengesloten donkerperiode van minimaal 8 uren, met vooraf en aan het einde een schemerperiode. De dieren hebben per 24u een donkerperiode van minimaal 8 aaneengesloten uren.~~	~~Een periode van 8 aaneengesloten uren kunstlicht mag niet worden toegepast tussen zonsondergang en -opgang.~~	Noteer lichtschema.	Schorsing indien <8 uur donker.
H18	Klimaat	Het stalklimaat dient in orde te zijn	Het mag niet <u>te</u> stoffig zijn <u>in de stal</u> , er mag geen sterke ammoniakgeur aanwezig zijn. <u>Tijdens de controleronde moet de controleur geen irritatie aan zijn luchtwegen of ogen waarnemen.</u>	Noteer of sprake is van een afwijkend stalklimaat.	Waarschuwing.
H02a19	Stroomdraden	~~Stroomdraden in de voor de dieren bereikbare ruimten in de stal zijn niet toegestaan.~~	~~Het gebruik van stroomdraden ongeacht of er stroom op staat, is niet toegestaan.~~	Controleer dat er geen stroomdraden aanwezig zijn in het gebouw.	HI
H2104a	Minimale hoogte van alle verblijven ~~(stal, dagverblijf, overdekte uitloop)~~	~~Alle verblijven dienen (stal, dagverblijf, overdekte uitloop) zijn voor personen overal goed bereikbaar minimaal 2 meter hoog te zijn. (bereikbaarheid pluimveehouder).~~	~~De verblijven zijn overal minimaal waar mogelijk 2m hoog, aan de rand van de verblijven kan worden volstaan met 1,5 m hoog, zodat de verblijven voor personen overal goed bereikbaar zijn.~~	Meet de verblijven op en noteer afwijkingen.	~~Schorsing HI, verbouwing moet gebeuren bij opzetten volgende ronde~~
Dagverblijf : ruimte met een dak dat over de gehele vloeroppervlakte van het dagverblijf daglicht doorlaat					
O01b	Dagverblijf	~~Er een dagverblijf waarvan de minimale oppervlakte even groot is (100%) als de oppervlakte van de stal. Het vloeroppervlak van het dagverblijf is tenminste even groot als het nachtverblijf, dus 100% van het vloeroppervlak nachtverblijf.~~	~~Dagverblijf is een koude, overdekte scharrelruimte, die in directe verbinding staat met de stal via een volledig oprolbare wand en waar alle dieren gemakkelijk en onbepikt toegang tot hebben. Het dagverblijf moet duidelijk lichter zijn dan het stalinterieur, een buitenklimaat hebben en op zodanige wijze zijn beschermd tegen weersinvloeden dat deze ook bij slecht weer kan worden gebruikt (bijv. door het aanbrengen van windbreek-/ventilatiegaas). Het dagverblijf mag worden meegeteld voor het bruikbaar oppervlak bij de berekening van de bezettingsdichtheid. Indien de koude scharrelruimte als bruikbaar oppervlak wordt meegeteld, dan wordt deze ruimte eveneens meegenomen bij de berekening van de stalbreedte. Alleen voor constructiedoeleinden mag hier maximaal 5% van afgeweken worden~~	Controleer of de vloeroppervlakte van het dagverblijf aan de voorwaarden voldoet.	~~Schorsing bij vloeroppervlakte dagverblijf kleiner dan 95% van het vloeroppervlakte van het nachtverblijf.~~
O02	Overkapping	De overkapping van het dagverblijf dient lichtdoorlatend te zijn en geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn.	Het deel van het dak dat gerekend wordt voor het toelaten van daglicht over de oppervlakte van het dagverblijf dient te voldoen aan de volgende specificaties; 1. Materiaal: minimaal 70% daglichtdoorlatend zeil of platen, maar niet helder doorlatend (geen direct zonlicht). 2. Het dient geen mest door te laten van overvliegende vogels. 3. Het is weer- en windbestendig. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde platen of zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. 4. Het mag te openen zijn zodat er daglicht en frisse lucht in het dagverblijf kan komen. 5. Het materiaal dient in combinatie met de klimaatbeheersing zo toegepast te zijn, dat de temperatuur in de zomer niet te hoog oploopt en er in de winter geen condens ontstaat. 6. Overig dakoppervlak is geïsoleerd.	Controleer of het dagverblijf aan de voorwaarden voldoet.	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
O02a	Positie dagverblijf t.o.v. de stal	Het dagverblijf ligt langs de gehele lengte van de lange zijde(n) van de stal.	Indien het dagverblijf niet over de gehele lengte (bijvoorbeeld door aanwezigheid van silo's) van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd, is de maximale afstand tot de dichtstbijzijnde uitloopopening 15m.	Noteer of over de hele lengte van de stal een dagverblijf uitloop is.	Schorsing
O07	Dak Constructie overdekte uitloop	De constructie van de overdekte uitloop, o.a. het dak, voorkomt condens vorming en te hoog oplopende temperaturen. De uitloop heeft een geïsoleerd dak; de zijwanden zijn van doorzichtig windbreekglas;	Dit kan o.a. door: 1. een geïsoleerd dak (incl. geïsoleerde daglicht oppervlaktes) is nodig om condens tegen de bovenkant tegen te gaan en om de temperatuur tijdens warme, zonnige zomerdagen niet te hoog te laten oplopen. Windbreekglas zorgt voor een beter klimaat in de uitloop, of 2. een (rond) dak waarbij condens wordt afgedreven en opgevangen in goten, in combinatie met voldoende ventilatie om de temperatuur niet te hoog op te laten lopen.	Noteer of het dagverblijf voldoet en indien van toepassing, beschrijf de afwijkingen.	HI
O10, O11	Toegangstijden tot het dagverblijf	De toegangstijd is De hennen hebben een half uur na begin schemerperiode vanaf uiterlijk 10.00 uur 's morgens voor tenminste 8u aaneengesloten toegang tot het dagverblijf	Alleen met temperaturen in het dagverblijf onder 0° graden Celsius en slechte klimatologische omstandigheden (veel wind, tocht, vocht) mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot het dagverblijf en of deze dagelijks gebruikt wordt aan de hand van de uitloopkalender.	AH indien uitloopkalender niet dagelijks ingevuld is. Schorsing bij twijfel over gebruik. (HI onaangekondigd). Uitsluiting indien geen dagverblijf aanwezig of duidelijk dat deze niet dagelijks gebruikt wordt.
O13a	Extra strooisel/scharrelvoorziening in het dagverblijf	In het dagverblijf is een extra strooisel/scharrelvoorziening aangebracht van tenminste 20,9m ² per leefgroep (max. 6000 dieren). De strooiselvoorziening is die is voorzien van turfmolm of zandgrond van voldoende kwaliteit.	Controleer of de extra strooiselvoorziening aanwezig is, rul en droog is. Noteer eventuele afwijkingen. De turfmolm of het zand moet makkelijk tussen de vingers door vallen, rul en droog zijn. Indien er zandgrond gebruikt wordt mag dit uitsluitend zandbakzand zijn (diergezondheid). Indien er zandgrond wordt gebruikt mag dit uitsluitend zandbakzand zijn.	Controleer de aanwezigheid en de eisen van een strooiselvoorziening. Controleer of de extra scharrelvoorziening aanwezig is in het dagverblijf, en het turfmolm of het zand rul en droog is. Bij zand wordt er alleen gebruik gemaakt van zandbakzand. Noteer eventuele afwijkingen.	Uitsluiting indien voorziening ontbreekt.
O13b	Bodembedekking dagverblijf	Er moet gras, kunstgras, turfmolm, zandgrond, los strooisel of andere is een bodembedekker aanwezig in het dagverblijf met losse structuur zijn waar in te scharrelen is dat legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) en die van voldoende kwaliteit is.	Bijvoorbeeld gras, kunstgras, turfmolm, zandgrond, los strooisel of een vergelijkbaar materiaal. Het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken en/of aangekoekte delen in het strooisel. In het geval van kunstgras mag het strooisel kunstgras niet vastgekoekt zijn met mest en/of bodembedekking. Kunstgrassprietten moeten zichtbaar zijn.	Controleer bodembedekking dagverblijf.	HI indien veel aangekoekte plekken in het onvoldoende kwaliteit strooisel zitten. Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.
O14	Drinktorens in de overdekte uitloop het dagverblijf	Er moeten zijn minimaal 2 permanent werkende drinktorens per groep (max. 6000 hennen) gevuld met permanent water aanwezig zijn.	Deze drinktorens dienen permanent werkend te zijn, ze dienen dus permanent gevuld te zijn met drinkwater.	Controleer de aanwezigheid van 2 werkende drinktorens.	HI
O15	Inrichting dagverblijf	Er is voldoende beschutting aanwezig in het dagverblijf. Moeten 3 (kunst)bomen (in potten) en/of andere vormen van beschutting als schuildakjes (min 45 cm hoog) aanwezig zijn per 6000 hennen.	Er zijn minimaal 3 (kunst)bomen (in potten) en/of boomstronken en/of andere vormen van beschutting zoals schuildakjes (min 45 cm hoog) per groep (max. 6000 hennen).	Controleer de hoeveelheid beschutting in het dagverblijf de inrichting van het dagverblijf.	HI

Scenario's

Norm	Aspect	Criterion	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
O17	<u>Versillende scenario's uitloopopeningen algemeen</u>	<u>Er wordt gebruik gemaakt van één van de twee onderstaande scenario's:</u> <u>Scenario 1: de hennen kunnen slechts aan één kant het nachtverblijf uit lopen, beschikken niet over een vrije uitloop</u> <u>Scenario 2: de hennen kunnen aan meerdere kanten het nachtverblijf uit lopen beschikken over een vrije uitloop.</u>	<u>Scenario 1: de voorschriften O18a t/m O18J zijn van toepassing op dit scenario</u> <u>Scenario 2: de voorschriften O19a t/m O19L zijn van toepassing op dit scenario</u>	<u>Noteer scenario.</u>	<u>Uitsluiting</u>
Scenario 1: de hennen beschikken niet over een vrije uitloop kunnen slechts aan één kant het nachtverblijf uit lopen.					
O18a	<u>Uitloop scenario 1</u>	<u>Het nachtverblijf geeft via één zijde toegang tot een dagverblijf, overdekte uitloop en een bosrand</u> <u>Het dagverblijf komt (tegenover de zijde die aansluit op het nachtverblijf) uit op een bosrand of een vrije uitloop.</u>		<u>Controleer of de leghennen beschikken over een overdekte uitloop en een bosrand en of deze het dagverblijf voldoent aan de criteria.</u>	<u>Schorsing bij niet voldoen aan de voorwaarden</u>
O18b	<u>Aantal systeem rijen scenario 2</u>	<u>Er is maximaal 1 systeem rij aanwezig in het nachtverblijf.</u>		<u>Controleer of er maximaal 1 systeem rij aanwezig is in het nachtverblijf.</u>	<u>Schorsing bij niet voldoen aan de voorwaarden</u>
H18a20	Toegangswand	De toegangswand tussen het nacht- en dagverblijf is <u>tijdens toegangstijden</u> minimaal 2m open omhoog gerold.	Bij extreme weersomstandigheden mag hiervan afgeweken worden. In het geval van extreme weersomstandigheden <u>dient</u> de toegangswand minimaal 50 cm omhoog gerold.	Meet de opening bij de toegangswanden.	HI
H18b20a	Toegangswand	De toegangswand tussen het nacht- en dagverblijf is volledig oprolbaar/opvouwbaar.	De toegangswanden tussen het nacht- en dagverblijf dienen volledig oprolbaar/opvouwbaar te zijn.	Bekijk of de toegangswanden tussen het nacht- en dagverblijf volledig oprolbaar/opvouwbaar zijn.	HI
H18C20b	Toegangswand	De oprolbare opbouwde wand is altijd naar de naastgelegen dagverblijf		Controleer de verblijven.	Schorsing
H18D20c	Toegangswanden in het nachtverblijf	Minimaal 50% van de totale lengte van deze wanden <u>tussen het nachtverblijf en het dagverblijf</u> is <u>volledig</u> oprolbaar/opvouwbaar.		Meet de wanden <u>en het oprolbaar/opvouwbaar deel</u> op.	HI, verbouwing moet gebeuren bij opzet volgende ronde
O15	<u>Hoogte opstaande buitenrand</u> Zicht vanuit het <u>dagverblijf</u> <u>buitenste verblijf</u>	De hennen <u>kunnen vanuit het buitenste deel van het verblijf (bosrand en/of overdekte uitloop) moeten over de opstaande rand heen kunnen kijken naar buiten.</u> De hennen kunnen vanuit het dagverblijf naar buiten kijken.	Indien er een ondoorzichtige, opstaande rand in de overdekte uitloop wordt gebruikt is de maximale hoogte 25 cm vanaf de vloer (exclusief strooisel). <u>De afstand tussen de buitenkant van het verblijf en een eventuele aangrenzende bebouwing is minimaal 10 meter.</u>	Controleer of de kippen vanuit het dagverblijf naar buiten kunnen kijken. Bij een ondoorzichtige, opstaande rand, meet de rand op. <u>Controleer de afstand tot aangrenzende bebouwing en meet de afstand op.</u>	HI
Scenario 2: de hennen beschikken over een vrije uitloop kunnen aan meerdere kanten het nachtverblijf uit lopen.					
O19a	<u>Uitlopen scenario 2</u>	<u>Het nachtverblijf geeft via meerdere zijdes toegang tot uitlopen.</u> Hierbij komt minimaal één zijde uit op <u>een vrije uitloop (evt. via een overdekte uitloop)</u> en minimaal één zijde op een dagverblijf.	<u>De andere zijdes kunnen uitkomen op een overdekte of vrije uitlopen.</u> <u>Overdekte uitlopen komen tegenover de zijde die aansluit op het nachtverblijf, uit op een bosrand of een vrije uitloop.</u>	<u>Controleer of de leghennen beschikken over een vrije uitloop en of deze er minimaal dagverblijf en een vrije uitloop. Controleer of het dagverblijf en vrije uitloop voldoen aan de criteria.</u>	<u>Schorsing</u>
O19b	<u>Uitloopopeningen scenario 2</u>	<u>De uitloopopeningen naar een overdekte uitloop en naar de vrije uitloop moeten:</u> <u>1. gelijkmatig verdeeld zijn over de lengte van de wand.</u> <u>2. De totale lengte van de openingen moet meer dan de helft van de lengte van de wand zijn.</u> <u>3. De openingen moeten minimaal 40 cm hoog en minimaal 1m breed zijn per opening.</u> <u>4. De openingen moeten tenminste 2m per 1000 hennen bedragen.</u>		<u>Controleer uitloopopeningen. Er mag 5 cm afwijking zijn bij hoogte van openingen.</u>	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
O20	Aantal systeem rijen scenario 2	Bij uitloopeningen naar meerdere kanten van de stal ~~Indien de leghennen de beschikking hebben over een vrije uitloop mogen maximaal 3 systeem rijen aanwezig zijn in het nachtverblijf.~~		Controleer het aantal systeem rijen.	Schorsing
H03	Cross-overs	Bij meerdere systeem rijen zijn ~~crossovers gemaakt van 2 m breed per 3000 leghennen om de bereikbaarheid van de gehele stal en de overdekte uitloop te vergemakkelijken.~~	Cross-overs zijn niet nodig wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen: 1. onder de systeemrij door, 2. over de systeemrij heen, en 3. over de eerste mestband (onder de legnesten).	Controleer bij meerdere systeem rijen of er voldoende ~~crossovers zijn gemaakt. NVT bij 1 systeem rij.~~	HI bij ~~ontbreken crossovers~~
Bosrand, indien van toepassing					
O18c	Toegangswand tot de bosrand	De toegangswand ~~van het dagverblijf naar de bosrand~~ is oplosbaar/of opvouwbaar.		Controleer toegangswand en controleer specificaties.	HI
O18d	Breedte toegangswand tot de bosrand	Breedte van de wand die toegang geeft tot de bosrand: is tenminste 175 cm per 1000 kippen. ~~De wanden van de bosrand bestaan uit gaas behalve de toegangswand.~~		Meet de breedte van de toegangswand.	HI
O18d1	Wanden van de bosrand	De wanden van de bosrand zijn ~~daglicht- en luchtdoorlatend.~~	Daglicht- en luchtdoorlatend is materiaal dat maximaal 50% van de wind breekt en maximaal 50% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas). De toegangswand hoeft niet daglicht en luchtdoorlatend te zijn.	Controleer de daglicht en lucht doorlatendheid van de wanden van de bosrand.	Schorsing
O18e	Oppervlakte bosrand	De oppervlakte van de bosrand bedraagt minimaal 216m ² per afdeling van 6000 dieren.(min. 360cm ² per hen).		Bereken de oppervlakte ~~bosrand per hen.~~	Schorsing/Uitsluiting
O18f	Inrichting van de bosrand	De ~~uitloop in de open lucht bosrand~~ moet voldoende beschutting bieden (bijv. ~~in de vorm van boomstronken~~).	Per groep (max 6000 kippen) moeten er 3 (kunst)bomen (in potten) of 3 boomstronken en/of andere vormen van beschutting als schuildakjes (min 45 cm hoog) aanwezig zijn.	Controleer of de bosrand beschutting biedt tegen slecht weer en roofdieren. Noteer welke wijze van beschutting aanwezig is.	HI bij ~~bosrand zonder beschutting~~
O18g	Bodembedekking van de bosrand	De bodem ~~bedekking~~ moet (grotendeels) bedekt zijn met houtsnippers en/of grond.		Controleer bodembedekking.	HI
O18h	Overkapping bosrand	De bosrand is in de open lucht en mag alleen permanent overdekt worden met gaas om (roof)vogels te weren. ~~Alleen indien het regent mag het dak afgesloten worden met zeil (daglicht doorlatend) (of tijdens ophokplicht). Gebruik regensensor om doek te regelen. Dit wordt bijgehouden op de uitloopkalender.~~	Alleen indien het regent of tijdens een ophokplicht mag het dak tijdelijk afgesloten worden met daglicht doorlatend zeil. Er worden regensensors gebruikt om het sluiten van het zeil automatisch te regelen. Dit wordt bijgehouden op de uitloopkalender.	Controleer specificaties .	AH ~~indien uitloopkalender niet dagelijks ingevuld is.~~
O18i	Uitzicht vanuit bosrand	De hennen hebben vrij uitzicht naar buiten. ~~De afstand tussen de buitenkant van de bosrand en een eventuele aangrenzende stal of bebouwing is minimaal 10 meter (ingangscntrole).~~	De afstand tussen de buitenkant van de bosrand en een eventuele aangrenzende bebouwing is minimaal 10 meter.	Controleer het uitzicht en meet de afstand op.	Schorsing
O18j	Toegangstijden tot de bosrand	De toegangstijd is uiterlijk een half uur na begin schemerperiode 's morgens voor tenminste 8u aaneengesloten. ~~tenzij hennen jonger dan 30 weken, dan vanaf uiterlijk 10u 's morgens.~~	Alleen met een wettelijke/sectorale ophokplicht of met temperaturen in de bosrand onder 0° graden Celsius mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot de bosrand en of deze dagelijks gebruikt wordt aan de hand van de uitloopkalender.	AH
Vrije uitloop: indien van toepassing					

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
VU1	Vrije uitloop	De kippen hebben vanaf 10:00 uur 's morgens toegang tot de vrije uitloop in de open lucht		Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU2	Vrije uitloop	De kippen hebben minimaal 8 uur toegang tot de vrije uitloop in de open lucht		Controleer of de hennen vanaf uiterlijk 10.00 uur toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU3	Begroeiing <u>vrije uitloop</u>	Buitenuitloop <u>is</u> hoofdzakelijk begroeid/ingericht	<u>Begroeiing/inrichting is zo ontworpen dat rekening wordt gehouden met het gedrag en de behoeften van de kippen. Begroeiing/ inrichting wordt zo neergezet dat de kippen open stukken kunnen overbruggen. Vanaf elke plek in de uitloop is op maximaal 30 meter een soort beschutting te bereiken. Een uitloop hoeft niet volledig beplant/inrichting te worden, er kunnen ook stroken zijn gecreëerd, waarlangs de kippen kunnen lopen. Begroeiing/ inrichting kan bestaan uit bomen, struiken, maïs, houtwal, gerooide bomen, rioolbuizen, et cetera. De begroeiing/ inrichting functioneert ook in de winter als beschutting.</u>	Controleer of de uitloop begroeid/ingericht is.	HI <50 % van de vrije uitloop zonder beschutting Schorsing >50% van de vrije uitloop zonder beschutting
VU5a	Uitloopopening <u>vrije uitloop</u>	Er is 2 m per 1000 leghennen <u>aan uitloopopeningen beschikbaar</u>	Bij elke uitloopopening is een uitloopruimte beschikbaar die ten minste zo diep is als de totale lengte van de <u>in de betreffende wand- beschikbare betreffende uitloopopeningen</u>), ongeacht of er een ander gebouw tegenover deze wand staat.	Meet de breedte van de uitgangen op, meet de diepte van de uitloopruimte op. Vergelijk de som van de breedte van de uitgangen, met de diepte van de uitloopopeningen. Noteer deze getallen en vergelijk ze.	HI indien afwijking <80% bedraagt Schorsing indien voorgeschreven lengte niet wordt aangehouden.
VU5b	Onderdoorgang <u>uitloopopening</u>	Op alle plaatsen dient de onderdoorgang tenminste 35cm hoog te zijn.		Meet de onderdoorgang op een aantal plaatsen.	HI
VU6	<u>Bezetting vrije uitloop</u>	Er worden niet meer dan 2500 hennen per hectare vrije uitloop gehouden. <u>Dit is gelijk aan 1 hen per 4m2. Bij toepassing van het rotatiesysteem dient minimaal 2.5m2 vrije uitloop per hen beschikbaar te zijn.</u>	<u>Dit is gelijk aan 1 hen per 4m2. Bij toepassing van het rotatiesysteem dient minimaal 2.5 m2 vrije uitloop per hen beschikbaar te zijn.</u>	Meet de oppervlakte van de vrije uitloop en bereken op basis van het aantal toegestane hennen of het maximum van 2500 hennen per ha niet wordt overschreden. Noteer de berekening.	<u>Uitsluiting Schorsing indien bezettingsgraad wordt overschreden</u>
VU7	<u>Struiken en gras</u>	<u>De voor de hennen toegankelijke uitloop in de openlucht is grotendeels begroeid, met struiken en gras en wordt niet gebruikt voor andere doeleinden (anders dan extensief beweiden en maaien).</u>		<u>Controleer of de toegankelijke uitloop in de oppelucht grotendeels begroeid is met struiken en gras en niet gebruikt wordt voor andere doeleinden.</u>	<u>HI <50 % van de vrije uitloop zonder beschutting. Schorsing >50% van de vrije uitloop zonder beschutting</u>
VU7a	<u>Andere doeleinden vrije uitloop</u>	<u>De voor de hennen toegankelijke vrije uitloop wordt niet gebruikt voor andere doeleinden</u>	<u>Uitgezonderd zijn (fruit)bomen, extensieve beweiding en maaien.</u>	<u>Controleer of de toegankelijke uitloop in de oppelucht grotendeels begroeid is met struiken en gras en niet gebruikt wordt voor andere doeleinden.</u>	HI
VU8	Beschutting vrije uitloop	De vrije uitloop moet beschutting bieden tegen slecht weer, roofdieren en wilde eenden en ganzen.		Controleer of de vrije uitloop beschutting biedt tegen slecht weer en roofdieren. Noteer welke wijze van beschutting aanwezig is.	HI
VU9	Beschutting vrije uitloop	Per hectare (bij 2500 kippen/ha) is minimaal 16 m ² beschutting aanwezig in de vorm van bomen, struiken en/of schuiltafels, gelijkmatig over de uitloop verdeeld.	De beschutting mag voor maximaal 50% uit schuiltafels bestaan.	Bereken en noteer m ² beschutting ten opzichte van aantal ha.	HI indien 12-16 m ² per ha beschutting aanwezig is of > 50% van de beschutting uit schuiltafels bestaat. Schorsing indien <12 m ² per ha beschutting aanwezig is.

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
VU10	Eerste meters uitloopopeningen	Om ervoor te zorgen dat de uitloop volledig gebruikt zal worden, dient de eerste 5 meter na de uitloopopening onaantrekkelijk voor de hennen gemaakt te worden door bijvoorbeeld stenen of roosters op de bodem te plaatsen.		Controleer de eerste 5 meter na de uitloopopeningen op onaantrekkelijkheid	HI
VU11	Inrichting vrije uitloop	De eerste 30 m vanaf de stal, in de richting van de uitloop, zijn geleidingsstroken, enkele schuifafels en bomen of struiken aanwezig.		Controleer of er de eerste 30m vanaf de stal geleidingsstroken en schuilmogelijkheden zijn voor de hennen.	HI ~~indien geen geleidingsstroken of beschutting op eerste 30m van stal naar uitloop aanwezig is.~~
VU12	<u>Afstand vrije uitloop tot de stal</u>	De <u>vrije</u> uitloop mag zich niet verder dan 150 m van de dichtst bijgelegen uitgang van de stal uitstrekken.		Meet de afstand op en noteer deze.	HI
VU13	Vrije uitloop	De uitloop mag zich maximaal 350 m van de dichtst bijgelegen uitgang van de stal uitstrekken, wanneer er een drinkgelegenheid en beschutting aanwezig is, gelijkmatig over de uitloopruimte verdeeld.		Noteer de grootste afstand tussen einde uitloop en dichtst bijgelegen uitgang van het gebouw. Noteer of aan de voorwaarden van beschutting (en water) wordt voldaan.	HI
VU14	Waterpartijen grenzend aan de vrije uitloop	Indien er een waterpartij waar zich watervogels in kunnen bevinden grenst aan de vrije uitloop moet deze voorzien zijn van een afscheiding.		Controleer of waterpartijen waar zich watervogels in kunnen bevinden afgescheiden zijn van de vrije uitloop.	HI
Gezondheid					
<u>G01A</u>	Ziekenboeg	Zieke en gewonde dieren worden afgezonderd en behandeld.		Controleer of er een afzonderlijke ziekenboeg is. Beschrijf bedrijfssituatie	HI
<u>G01B</u>	<u>Zieke dieren Euthanaseren van onbehandelbare dieren</u>	Indien onbehandelbaar, moeten de dieren op een <u>door de dierenarts voorgeschreven</u> humane wijze gedood worden <u>geëuthanaseerd</u> .	<u>Goedgekeurde humane dodingsmethode leiden in één keer tot de dood zonder aanvullend lijden, ongemak of stress bij het dier. Er wordt door de dierenarts beschreven (bijv. in het bedrijfsgezondheidsplan) op welke wijzen dieren die wrak geworden zijn op het bedrijf zo snel mogelijk op een humane wijze kunnen worden geëuthanaseerd.</u>	Noteer op welke wijze zieke dieren worden gedood.	HI
<u>G01C</u>	<u>Euthanaseren van wrak geworden dieren in noodsituaties</u>	<u>Er zijn afspraken met de dierenarts gemaakt vastgelegd t.a.v. het, indien nodig, langskomen van de dierenarts bij noodsituaties om wrak geworden dieren te euthanaseren.</u>	<u>Deze afspraken worden vastgelegd in de overeenkomst met de dierenarts.</u>	<u>Controleer of er in de overeenkomst met de dierenarts afspraken zijn vastgelegd over het, indien nodig (bijvoorbeeld bij noodsituaties), langskomen om wrak geworden dieren te euthanaseren.</u>	HI
G03	Snavels behandelen	Het behandelen en/of toucheren van de snavels is verboden.		Controleer of de snavels van de hennen onbehandeld zijn.	Uitsluiting

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
G04	<u>Geborgde dierenarts</u>	De gezondheidskundige begeleiding van het koppel wordt uitgevoerd door een <u>GPD-gecertificeerde-geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder per KIP nummer een één-op-één overeenkomst heeft afgesloten.</u>	<p><u>De dierenarts kan andere specialisten/dierenartsen inschakelen om een volledige dekking te realiseren, bijvoorbeeld als vervanging bij ziekte of vakantie.</u></p> <p><u>Registratie vindt plaats op het register van de stichting geborgde dierenarts, zie www.geborgdedierenarts.nl</u> <u>Binnen de Regeling van de Geborgde Pluimvee Dierenarts is een voorbeeld één-op-één overeenkomst opgenomen, deze dient gehanteerd te worden.</u></p> <p><u>Voor buitenlandse deelnemers geldt dat er een overeenkomst afgesloten moet zijn met een dierenarts, deze dierenarts hoeft niet geregistreerd te zijn als geborgde pluimvee dierenarts <u>GPD-Geertificeerde Pluimvee Dierenarts</u>. Bij buitenlandse QS-deelnemers: controleer of er een overeenkomst afgesloten is.</u></p>	<p><u>Controleer of er een één-op-één overeenkomst met een geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts heeft.</u> Noteer naam van de dierenarts <u>en plaats.</u></p>	AH
G05	<u>Bedrijfsgezondheidsplan</u>	<u>De pluimveehouder heeft een actueel bedrijfsgezondheidsplan (BGP) opgesteld met de geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder een overeenkomst heeft.</u>	<u>Door pluimveehouder in samenwerking met dierenarts en eventuele adviseurs opgesteld plan waarin naast het bedrijfsbehandelplan ook beschreven staat welke andere maatregelen het bedrijf neemt om het gebruik van antibiotica te beperken. Het plan wordt 1x per jaar geëvalueerd met de dierenarts en, indien nodig, aangepast.</u>	<u>Controleer of er een bedrijfsgezondheidsplan is dat minimaal voldoet aan het IKB Kip-model bedrijfsgezondheidsplan.</u>	<u>IKB H06</u>
G036	Salmonella	De dieren worden gevaccineerd tegen Salmonella.		Controleer vaccinatieschema en noteer vaccinatie data laatste twee koppels	AH
Transport					
T01	Vangen	Het vangen van de dieren gebeurt door IKB-PSB erkende vangploegen.	<u>Buitenlandse bedrijven hoeven geen IKB-PSB erkende vangploeg te gebruiken maar moeten op een andere wijze kunnen aantonen dat ze gebruik maken van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden.</u>	De vangploeg dient IKB PSB erkend te zijn, controleer op de lijst van erkende bedrijven of de vangploeg erkend is. <u>Bij buitenlandse bedrijven moet op een andere wijze aangetoond worden dat er gebruik wordt gemaakt van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden.</u> Noteer naam en datum inschakelen laatste vangploeg.	<u>AH/HI</u>
T01a	Transportcontainers	De dieren worden in containers met grote openingen geladen.		Vraag hiernaar bij de pluimveehouder.	HI
T02	Transportduur	Transport mag maximaal 3 uren duren.	Gemeten vanaf het moment dat de vrachtwagen het bedrijf verlaat.	Noteer adres slachterij om een indicatie te krijgen van de transportduur.	Schorsing
T03	Vangen	Het vangen van de dieren gebeurt zeer zorgvuldig in dimlicht of groen / blauw licht.		Controleer de rapportage van aantal kippen dat dood in het slachthuis aankomt (DOA) en aantal beschadigingen (terugkoppeling van slachterij).	AH
Aanvullend					
ELBLA00	Aantal dierplaatsen	Het aantal dierplaatsen is:		Noteer aantal dierplaatsen.	
ELBLA00A	Aantal aanwezige dieren	Het aantal aanwezige dieren is:		Noteer aantal aanwezige dieren.	